

MICHAŁ GRECH

1. Dane osobiste (imię, nazwisko, stopień, wiek, zawód i stan cywilny):

Sap. Michał Grech, 40 lat, dyżurny ruchu, żonaty; 11 Batalion Saperów Kolejowych, pododdział „Kut”, kompania ruchu.

2. Data i okoliczności zaareztowania:

Zostałem aresztowany 20 lutego 1940 r. po ukończeniu dyżuru na stacji Drohobycz za niezainteresowanie się próżnym wagonem, w którym – jak się okazało – był niewyładowany towar, który częściowo został skradziony przez okoliczną ludność i pracowników kolejowych. Skazano mnie na dwa lata.

3. Nazwa obozu, więzienia lub miejsca przymusowych prac:

Od chwili aresztowania do 30 marca 1940 r. siedziałem w piwnicy, gdzie zapadłem na zapalenie opłucnej. 31 marca przewieziony zostałem do więzienia w Stryju, zaś 20 września 1940 r. wywieziono mnie do łagrów w Zaporozżu w ZSRR. 1 listopada 1940 r. zostałem wywieziony do łagru Riszoty [Reszoty], Kraj Krasnojarski.

4. Opis obozu, więzienia:

Łagier mieścił się w lasach, baraki i higiena niemożliwe.

5. Skład więźniów, jeńców, zesłańców:

Łagierników było ok. 1,2 tys., z tego dziesięć procent [stanowili] obywatele polscy, [skazani] za różne przestępstwa.

6. Życie w obozie, więzieniu:

Współżycie wśród Polaków było dobre i nawzajem pocieszałyśmy się i chociażby iską jakiej wiadomości dzieliliśmy się z myślą, że chwila wyzwolenia nastąpi.

Norma pracy była bardzo duża, czas pracy trwał od 12 do 14 godzin dziennie, a do pracy chodziliśmy od 8 do 12 km w jedną stronę. Wyżywienie zupełnie bez tłuszczu,

a czasami tylko w zupie były odpadki mięsne. Ubranie dość możliwe, lecz w porze zimowej niewystarczające. Ostatnie miesiące korzystaliśmy tylko z gazet wydawanych specjalnie dla więźniów.

7. Stosunek władz NKWD do Polaków:

Stosunek władz NKWD był zawsze wrogi i [ich] nastawienie bardzo złe do wszystkich i wszystkiego co polskie.

8. Pomoc lekarska, szpitale, śmiertelność:

Pomoc lekarska bardzo skromna. Szpital dość możliwy. Śmiertelność minimalna z uwagi na dobry klimat w tych okolicach.

9. Czy i jaka była łączność z krajem i rodzinami?

Od chwili aresztowania, tj. od 20 marca 1940 r., dopiero w lutym 1941 r. otrzymałem list od swojej żony, a ostatni w czerwcu 1941.

10. Kiedy został zwolniony i w jaki sposób dostał się do armii?

Z łagrów zwolniony zostałem 1 września 1941 r. i skierowany do Ajaguza [Ajagöz] (Kazachstan). Po zorganizowaniu się w Ajaguzie [Ajagöz] polskiej placówki zostałem jako ochotnik skierowany do Bezułuka [Buzułuku], do polskiej armii, gdzie jednak nie zostałem przyjęty, lecz skierowano mnie do pracy w kołchozach do Farabii [Farabu]. W drodze zachorowałem na malarię i odesłano mnie do szpitala kołchozu w Czajanie. Tam nabawiłem się tyfusu brzuszego, a w końcu zachorowałem na krwawą dyzenterię, lecząc się w tym szpitalu do 8 marca 1942 r. Po wyjściu ze szpitala znalazłem pracę w kołchozie Orłówka, lecz z powodu zupełnego wyczerpania i osłabienia po trzech miesiącach choroby leżałem w kołchozie jeszcze trzy tygodnie. Po przyjsciu do lepszego zdrowia w maju 1942 r. udałem się pieszo 120 km do Czymkientu celem zgłoszenia się do polskiej armii. W Czymkientie zostałem przez polską delegaturę skierowany do armii w Guzarach [G'uzorze], gdzie po przybyciu 28 maja 1942 r. zostałem wcielony do Wojska Polskiego.

Miejsce postoju, 4 marca 1943 r.